

І. В. Цебенко

Балетознавство

БАЛЕТОЗНАВСТВО – наука про [балет](#). У Зх. Європі Б. є складовою частиною науки про хореогр. мистецтво – хореології, а дослідження про балет. театр і актор. та постановочне мистецтво є галуззю театрознавства. Балетознавців та дослідників танц. культури об'єднують Всесвітня Рада танцю ЮНЕСКО та Комітет танцю Міжнар. інституту театру. В Україні працюють Нац. комітет Всесвіт. ради танцю ЮНЕСКО та Асоц. діячів хореогр. мистецтва Нац. всеукр. муз. спілки (президент Ю. Станішевський), де об'єднуються в фахову секцію балетознавці та балетні критики. Б. вбирає естетику, історію, теорію та балетну критику. Історія балету вивчає істор. процеси розвитку хореографії, теорія балету – аналізує своєрідність балет. мистецтва як специфічної форми худож. культури, його структурно-стил. особливості; балетна критика – явища сучас. балету й особливості нових балет. постановок. Перші друк. згадки про балет з'явилися в Україні на поч. 19 ст. і пов'язані з діяльністю кріпац. театрів (П. Шаліков. «Путешествие в Малороссию», Москва, 1803). Матеріали з історії перших профес. постановок балет. вистав на Харків. сцені від 1780 та постановок у трупі І. Штейна від 1816 подає Г. Квітка-Основ'яненко у ст. «История театра в Харькове» (1841). Відомості про розвиток балету в Києві вперше вміщено у кн. «Драматический театр в Киеве» М. Ніколаєва (1898). Публікації з питань балету (переважно анонімні) друкувала місц. преса. 1919 у Києві було видано перше фундам. дослідження в галузі нац. танц. фольклору – «Теорія українського народного танцю» В. Верховинця, що перевидавалося в Полтаві (1920) та Києві (1962, 1967, 1990). Після створення балет. труп в опер. театрах України (1925–26) постійну увагу балетові почали приділяти газети й журнали Києва, Харкова, Одеси (відгуки на вистави, дискусії про значення балет. класики та шляхи розвитку нац. балету, інтерв'ю з відомими балетмейстерами). Авторами публікацій часто були поети, літератори, композитори, музико- й театрознавці: М. Вериківський, М. Вороний, П. Козицький, Я. Полфьоров, М. Шелюбський, І. Туркельтауб та ін. У передвоєн. час та після війни з ґрунтов. рецензіями на балетні вистави театрів України у всесоюз. та респ. пресі виступали І. Белза, Я. Ган, А. Гозенпуд, Є. Кротевич, М. Рильський, В. Чаговець.

Актив. розвиток укр. Б. почався від 60-х рр. З'явилися узагальнюв. дослідження Ю. Станішевського про розвиток укр. балет. театру та балетмейстер. мистецтва, М. Загайкевич про укр. балетну музику й муз. драматургію. У цей час видано монографії про Київ. (М.

Стефановича), Харків., Львів. театри опери та балету, де значну увагу приділено балет. виставам, творчості визнач. діячів укр. хореографії; вийшли популярні книжки про балет Л. Долохової, Н. Матусевич, Ю. Станішевського та ін. Питання нар.-сцен. хореографії висвітлено у працях А. Гуменюка, К. Василенка, Г. Боримської, Є. Зайцева, метод., репертуар. зб. для учасників худож. самодіяльності. Вийшли праці з методики хореогр. роботи у школах й позашкіль. закладах, з питань хореографії народів світу (Г. Березової, Л. Бондаренко та ін.). Питання балету постійно висвітлюються у ж. «Музика», г. «Культура і життя» та ін. період. вид.

Дослідження проблем Б. в Україні здійснюють відділи театро- й музикознавства ІМФЕ НАНУ. У відділі театрознавства (зав. Ю. Станішевський) постійно розробляють істор. й теор. проблеми балет. театру, працює аспірантура з питань балету й хореографії, серед її вихованців – Г. Боримська, О. Єльохіна, П. Білаш, В. Коломієць, Т. Кохан, А. Тулянцев. Про актуальні проблеми балет. театру і танц. культури постійно пишуть на сторінках період. видань М. Загайкевич, Н. Зубарева, І. Диченко, Т. Швачко, І. Цебенко, В. Туркевич.

Рекомендована література

1. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України. К., 1963;
2. Станішевський Ю. Український радянський балет. К., 1963;
3. Бондаренко Л. А. Методика хореографічної роботи в школі і позашкільних закладах. К., 1966;
4. Станішевський Ю. Хореографічне мистецтво. К., 1969;
5. Загайкевич М. П. Українська балетна музика. К., 1969;
6. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю. К., 1971;
7. Боримська Г. В. Самоцвіти народного танцю. К., 1973;
8. Зайцев Є. В. Основи народно-сценічного танцю. Ч. 1–2 К., 1975–76;
9. Березова Г. О. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. К., 1977;
10. Загайкевич М. П. Драматургія балету. К., 1978;
11. Станішевський Ю. Балетний театр Радянської України. 1925–1985. К., 1986;
12. Його ж. Балетний театр столиці України. К., 1998;
13. Його ж. Національний академічний театр опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка. Історія і сучасність. К., 2002.

Бібліографічний опис:

Балетознавство / І. В. Цебенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40114>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).